

CAMILLE SAINT-SAËNS 9. 10. 1835 - 16. 12. 1921

Hudební romantismus 19. století vnesl po řádu minulých století do hudby novou atmosféru, důraz na národní charakter hudby, zálibu v historii a především otevřel všechny brány volnému vyjádření citů. *„Hudba je nejromantičtější ze všech umění. Otevírá před člověkem nepoznanou říši tak, aby se oddal tomu, co je nepojmenovatelné.“* Nové tendence se projevíly vznikem a rozvojem žánrů, bezpočet skladatelů se podílelo na utváření různých tendencí a směrů, které se pochopitelně během století vyvíjely a měnily jednak v průběhu času, jednak v rámci různých zemí.

Francouzská hudba měla svá nezaměnitelná specifika, vedle programních idejí francouzského romantismu zde byly historizující tendence a pokračování v tradici klasické symfonie. Ve druhé polovině století se stal pokračovatelem nejlepších tradic francouzské hudby Camille Saint-Saëns, významný hudební skladatel, klavírista a dirigent, vážený a uznávaný již za svého života.

Narodil se v Paříži 9. října 1835. Jeho matka, která záhy ovdověla, poslala nadaného chlapce učit se na klavír ke své příbuzné. Chlapec dosáhl brzy mimořádných úspěchů, už před šestými narozeninami hrál na klavír v pařížských salónech, také začal i se svými skladatelskými pokusy. Jeho veřejným debutem byl koncert v Pleyelově sále v Paříži, kde přednesl s orchestrem Mozartův koncert (v 11 letech).

Soukromě studoval harmonii, od roku 1848 se stal žákem pařížské konzervatoře, studoval hru na varhany a kompozici u Jacquese Halévyho. Opakovaně se zúčastnil varhanní soutěže, vždy s dobrým umístěním. O Římskou cenu se však pokoušel marně, neuspěl v roce 1852 ani 1854, ačkoliv jeho jméno bylo již v hudebních kruzích známé.

V letech 1853-76 působil jako varhaník v kostele Saint-Merry v Paříži, později v Madeleine. Své významné postavení plnil znamenitě, brzy se proslavil jako vynikající varhaník a mistr improvizace. Rezignoval roku 1876 a věnoval se výhradně skladbě

a koncertní hře na klavír. Začal se věnovat i pedagogické činnosti, učil hru na klavír, mezi jeho žáky patřil Gabriel Fauré.

Camille Saint-Saëns se stal jedním ze zakladatelů vlivné Sociétés Nationale de Musique, která byla založena na podporu francouzských skladatelů (1871). Odešel však v roce 1886, protože nesouhlasil s názorem, aby do koncertních programů byli zařazeni zahraniční skladatelé.

Jeho soukromý život nebyl příliš šťastný, roku 1875 se oženil, bohužel oba synové zemřeli ještě v dětství. Se ženou se odloučili (1881), ale nikdy nebyli oficiálně rozvedeni. Jeho žena zemřela v Bordeaux roku 1950 ve věku devadesát pět let.

V Dippe (místo narození jeho otce) založil Sain-Saëns muzeum, kterému věnoval četné umělecké předměty (1891). Zde byla o několik let později odhalena i jeho socha.

Stal se oficiální osobností, dostalo se mu mnoha poct, nejen ve Francii (mj. byl zvolen do Institut de France), ale i v cizině, byl členem mnoha zahraničních organizací. V roce 1906 byl poprvé v USA, byl vyslancem francouzského parlamentu na Panama-Pacific výstavě (1915). Uvedl zde dílo *Hail California*, napsané pro tuto příležitost.

Podnikl cestu do Jižní Ameriky (ve věku 81 let), svá díla uváděl na veřejnosti až do své smrti. Zúčastnil se jako dirigent a klavírista festivalu v Athénách (1920). Ještě v srpnu 1921 hrál na klavír své skladby ve svém muzeu v Dippe. Na zimu odjel do Alžírsku, zde však zemřel 16. prosince 1921 ve věku 86 let.

Camille Saint-Saëns si vydobyl významné místo mezi francouzskými skladateli. Vyznačoval se širokým obecným i hudebním vzděláním, suverénně ovládal formu a kompozici. Vytvořil přes 150 opusových čísel nejrůznějších forem. Vytvořil 11 oper, 3 symfonie, 5 koncertů pro klavír, množství skladeb pro nejrůznější obsazení, klavírní cykly, mše, oratoria. Z tohoto rozsáhlého díla jsou často prováděny *3. symfonie (s varhanami)*, kterou věnoval památce F. Liszta, virtuózní *Introdukce a rondo capriccioso* pro housle a orchestr (1863), *3. houslový koncert* (1881), *1. violoncellový koncert* (1873). Velmi působivým dílem je opera *Samson a Dalila* (1877) s dramatickými sbory a efektními tanečními výstupy, která je zhudebněním heroického biblického příběhu, v kterém nechybí hrdinný boj pro nepřátelským fílištínským, láska, ženská zrada i hrdinné vítězství nad nepřáteli za cenu ztráty vlastního života.

Pozornosti posluchačů se vždy těšila symfonická báseň *Tanec kostlivců (Danse macabre)*, která je věčným a trochu ironickým líčením půlnoční scény na hřbitově s divokým tancem kostlivců, jimž vyhrává smrt na své skřipky. Kohout zakokrhá, divoký tanec ustane a vše se rázem rozprchne.

V Praze složil svůj vtipný a populární *Karneval zvířat* pro dva klavíry a komorní orchestr (1886). Skladba představí různá zvířata – želvy, slony ve svém těžkopádném rytmu, ale i „nebohé“ klavíristy, kteří vytrvale opakují své stupnicové škály, kostrbatě a s chybami. Nechybějí zde nápady ani vtip. Světově proslulou se stala krásná zpěvná melodie *Labut'*, hraná violoncellem, „*neboť labut' zazpívá pouze jedinkrát v životě, nepředstavitelně nádherně a pak umírá*“.

Camille Saint-Saëns navštívil třikrát Prahu a prováděl zde svá díla. Vážil si Bedřicha Smetany a ještě se s ním osobně setkal. Během života mu byl vytýkán eklekticismus, tj. že si bere poučení z tvorby jiných autorů. Na to odpověděl (1885): „*Dokonce si kladu za čest, že jsem dříve studoval Wagnera a že jsem z něj těžil, jak bylo mým právem, ale také mou povinností, dělal jsem to s Bachem, Beethovenem, Mozartem a mistry všech škol. Necítím se vázán říci o žádném z nich, že on jediný je Bůh a já jeho prorokem. Ve skutečnosti miluji umění.*“